

HER ENDER UNGE KRIMINELLE: **POTTEPLANTER**

i stedet for **TREMMER** *i de unges fængsel*

Mange unge starter med at stjæle et par biler. For spændingens skyld.

En dag er det pludselig alvor. Et par kriminalbetjente ringer på døren.

To indsatte i det åbne statsfængsel Søbysøgård har på deres egen krop prøvet at blive berøvet friheden.

Vi Unge har været indenfor murene for at skildre deres virkelighed.

Af Kaj Mulvad

Fotos: Benny Jensen

Jeg står på Odense Banegård og venter under et skilt med de lysende bogstaver politi. En fyr i blå arbejdstøj ser på mig og spørger: Er det dig, der skal med til Søbysøgård? Han er indsat og har job som chauffør for det åbne fængsel Søbysøgård på Fyn, mens han afsoner sine 22 måneder. I grunden en fantastisk situation: man skal besøge et fængsel og bliver hentet af en fange!

På vejen til fængslet er vi et smut inde ved teknisk skole for at hente en fange, som skal med tilbage efter undervisning. Vi venter et kvarters tid, men han møder ikke op.

At udeblive kan komme til at koste ham en ugeløn eller orlov. For nok er Søbysøgård et åbent fængsel, nogle mener endda et foregangssted. Men når fangerne får mere frihed, er straffen desto hårdere, når den inddrages igen, hvis reglerne bliver overtrådt.

Orlovsspærring på ubestemt tid

En fange har normalt 80 kr. om ugen for 8 timers arbejde pr. dag og hver tredje uge, er der mulighed for orlov. Tager man disse privilegier fra en fange, må han se vennerne drage af på week-end, mens han sidder tilbage med en bitter smag i munden.

- Det er godt nok hårdt, indrømmer Tonni. Han har lige fået orlovsspærring på ubestemt tid, fordi han kom hjem fra week-end kl. halv tre om natten. Tonni må nu pænt spørge om ny orlov hver tredje uge. Men hvornår han får den, er der ingen, der vil fortælle ham.

Denne uvished er en del af straffen - et raffinement. Og det er måske en

hårdere straf end så meget andet, der ved første øjesyn virker mere brutalt.

Søbysøgård har plads til 80 fanger. Og her sidder et bredt udsnit af folk, der har begået lige fra biltyverier og købmandsbræk til røverisk overfald. Nogle er i fængsel for første gang, mens andre har prøvet turen en del gange tidligere. De sidder alle i et åbent fængsel, hvor man kan tage sit tøj og gå, uden at der er den store risiko for at blive taget med det samme. Tremmerne for vinduerne er udskiftet med pæne potteplanter.

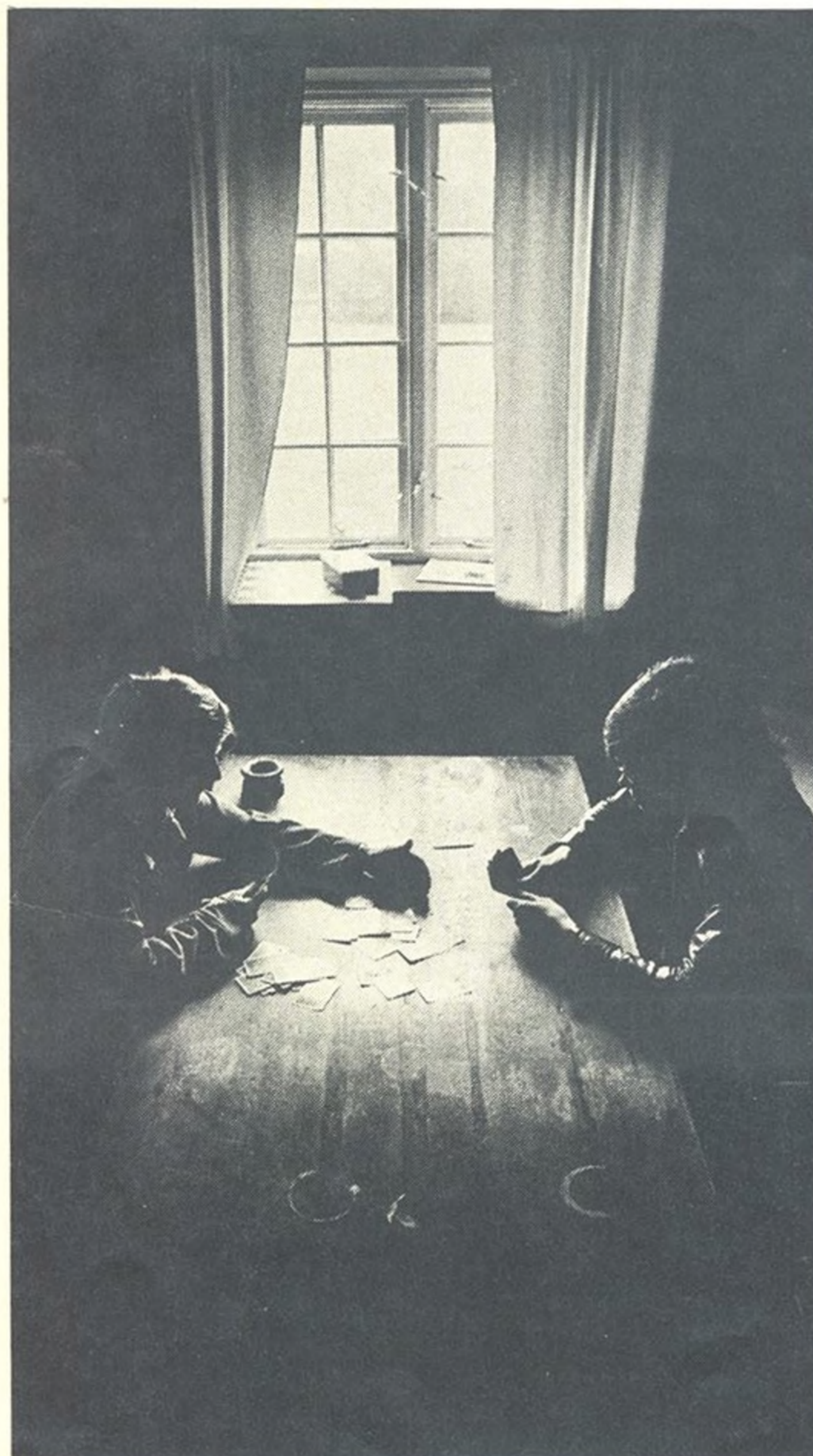
I fængselsbiblioteket møder vi Ton-

ni på 19 og Henning på 22 år. De sidder i fængsel for første gang og har ikke tænkt sig at stikke af. For de ved, at man ryger til Nyborgs lukkede statsfængsel, hvis man bliver snuppet igen. Og der er vist ikke så rart at være.

Bræk aldrig den første bildør op

Henning var 17 år og arbejdsløs, da han sammen med nogle kammerater gik igang med de første biltyverier.

- Det var simpelthen for spændin-

Er man uheldig kan ugelønnen ryge i kortspil. Og så er der ikke noget at tage på weekend for.

Nok er de enkelte værelser små, men gangarealet er til gengæld rigeligt til både billard og bordtennis.

Fangerne har deres eget værelse og nøgle så de kan læse efter sig.

gens skyld, forklarer han. Og når det går godt de første par gange, så bliver de fleste ved, indtil de bliver taget en dag.

Så mit råd til de unge, der er vilde med biler, er at de skal lade være med at brække den første bildør op. Kan de ikke det, så falder hammeren. Iøvrigt er det bedst at stjæle biler alene. Så er der ihvertfald ingen, der sladrer.

Det var netop, hvad Henning selv var ude for da han blev snuppet. Dengang kneb det med at få understøttelsen til at slå til, fordi han havde en dyr bil på afbetaling.

- Det var så let lige at lave nogle bræk i købmandsforretninger og stjæle nogle stereoanlæg rundt omkring. Og efterhånden bliver man jo afhængig af at have mange penge på lommen.

Så var det, jeg fik den ide med at stjæle en bil i Jylland og ændre stelnummeret til det, der sad i min gamle. Det gik godt i tre måneder. Så en dag møder to kriminalbetjente op hjemme hos de gamle og beder een om at følge med på politistationen.

Man sidder der og spiller uskyldig. - Kender du den bil, der står ude på parkeringspladsen, siger de så. Ja, det er min.

- Det er løgn, du har jo stjålet den. Nå ja, det indrømmer man så.

Første gang gang slap Henning

med 60 dages betinget fængsel og et års prøvetid.

Senere gik han så igang med en hel del hæleri. Videresalg af stjalne radioer og stereoanlæg var en god forretning, indtil han landede i arrestens tænkebox igen.

Jul i isolationscelle

- Tænkeboxen er en ca. ½ meter bred og 3 meter høj celle med en stol og en knap til at trykke på, hvis man vil tale med politiet.

Jeg var på »pinden« i 5 timer, sidst jeg blev anholdt. Det er ikke sjovt. Der er mange som tilstår, bare de kan slippe for at sidde der. Det er en ren fornøjelse at komme til forhør på den måde, og det ved politiet selvfølgelig også.

Henning sad to måneder i varetægtsfængsel, før hans sag kom for retten. Jul og nytår måtte han tilbringe i isolationscelle.

- Men julegaver havde de da tænkt på, tilføjer han. Jeg fik en mørk hvidtøl, en pakke cigaretter og et stearinlys.

Senere kommer man så i retten, hvor det kan være svært for den tiltalte at følge med. Det er underligt, at de sidder der og snakker hen over hovedet på folk. Man skulle tro det betød noget, om den anklagede forstår, hvad der foregår.

Tonni kender også hele turen igennem retsmaskineriet. Han fik to år for et overfald på en pensionist, som han lavede sammen med en kammerat, da de var løbet tør for penge på en druktur.

- Der var 40 kr. i hans tegnebog, så det blev kun til en taxi og en øl på et værtshus. Det var ret bittert at ryge ind i to år for det, siger Tonni.

Hash, spiritus og antabus

Både Tonni og Henning er nogenlunde tilfredse med deres arbejde i fængslet. Henning skræller for det meste kartofler i køkkenet, og Tonni er i gartneriet.

Dog kan de ikke forstå, at man får 225 kr. i køkkenet og kun 80 kr. i gartneriet pr. uge.

Når arbejdsdagen er slut, fordrives tiden med kort, billard, bordtennis eller en god bog. Og ellers kan man jo længes efter den næste week-end, hvis man altså får den. Og så er der ikke noget med at komme fuld hjem søndag aften og lave ballade. Sker det, så får synderen ikke orlov, før han pænt har spist en antabuspille, med en fængselsbetjent som vidne.

Øl og spiritus er i det hele taget bandlyst i fængslet. Folk, der drikker sig fulde i indsmuglede varer, bliver let meget ophidsede og er ikke til at have med at gøre for betjentene.

Derimod ser fængselspersonalet ofte gennem fingre med hashrygning, fordi folk ofte bliver fredelige af den slags.

Kortspil om penge er en anden populær beskæftigelse på Søbysøgård, selv om det selvfølgelig er forbudt.

Er man uheldig, kan der godt ryge en ugeløn, og så er der jo ikke meget at slå til Søren med, når man er på orlov. I forvejen kan det være svært at få 80 kr. til at række, når man også skal betale indtil 50 kr. af rejseomkostningerne.

At være uden penge på lommen under orlov kan i et øjeblik tankeløshed friste mange indsatte til at lave et par mindre tyverier.

Fængselsbetjentene

Betjentene på Søbysøgård er ikke særligt populære blandt de fleste indsatte. Henning og Tonni mener, at de for gamle til rigtig at forstå unge menneskers problemer. Ifølge dem er betjentenes gennemsnitsalder mellem 50 og 60 år.

Henning: - Betjentene er groet fast i en rutine. De er indsat her på livstid. Vi andre kommer i det mindste ud igen.

De to er også enige om, at fængselsbetjentene behandler indsatte der spiller fodbold eller kort med betjentene, bedre end de andre fanger.

- De kan komme til fodboldkamp om søndagen, og betjentene giver sig bedre tid til at snakke med dem, hvis de har problemer, siger Tonni.

Besøg i båsen

Besøgslokalet på Søbysøgård er de indsatte ikke tilfreds med. Kommer kammerater på visit, foregår det i et rum, der er opdelt i båse lavet af tynde masonitplader. Man kan faktisk høre alt, hvad der bliver sagt i sådan en bås, og det virker generende, når der er mange besøgende. Det bliver til en høj summen af menneskestemmer, der ikke virker ligefrem inspirerende, hvis man vil snakke fortroligt med en god ven.

Besøgstiden i båsene ligger mellem 10.00 og 13.00. Nærmeste pårørende eller ens forlovede kan man invitere op på sit værelse mellem 13.00 og 17.00.

Alle indsatte har eget værelse og kan låse deres dør, hvis de vil. Værelserne er små, så der er kun plads til et skrivebord og en seng. Men fangerne bor nok bedre her, end i så mange andre danske fængsler.

Søbysøgård er en tidligere herregård med tilhørende park. Her kan de indsatte opholde sig om sommeren i ret naturskønne omgivelser.

Men det er ikke idyl altsammen. Mellem 70 og 80 procent af de indsatte på Søbysøgård, vil før eller senere blive fængslet igen.

Tonni og Henning er naturligvis ikke interesseret i at være blandt dem, der vender tilbage. Selv om Henning lidt flot sammenligner Søbysøgård med en højskole.

- Men man ved jo aldrig, siger Tonni. Mange har brug for at afreagere, når de har siddet inde i længere tid. Og så står man der alene. Kammeraterne fra tidligere kender man. Det er noget man har prøvet før. Måske går det så galt igen.